

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

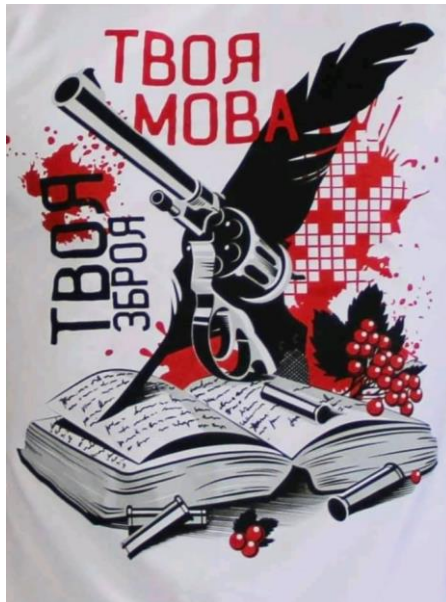
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

21 ЛЮТОГО 2023 РОКУ

Львів 2023

«Мова — кордон національної безпеки»: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 21 лютого 2023 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. 132 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор;

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент;

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук;

Тетяна БОТВИН, доктор філософії;

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук;

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук;

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук;

Ольга ШЕЛЮХ, кандидат філологічних наук, доцент.

Збірник укладено за тезами доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова — кордон національної безпеки» 21 лютого 2023 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Секція 1. Мова і національна психологія. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі.
- Секція 3. Актуальні проблеми викладання української мови у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

термінів, виразнішого їх мотивування та яскравості внутрішньої форми. Використання абревіатур у науково-технічній термінології мотивується їхньою компактністю, лаконічністю та сприяє здійсненню закону мовної економії, подальшій кодифікації, стандартизації української термінології надзвичайних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти: [монографія]. Київ: КМ Academia, 2000. 216 с.
2. Микульчик Р. Сучасні українські абревіатури: перспективи і стан дослідження. *Вісник: Проблеми української термінології*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка». 2005. № 538. С. 12-15.
3. Туровська Л. В. Абревіатури-неологізми в сучасній українській термінології. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: V Міжвуз. наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови, присвяченої Дню української писемності та мови*, 6 лист. 2009 р.: тези доп. К., 2009. С. 51–52.

УДК: 81:791.4

МОВНІ КОДИ УКРАЇНСЬКОГО КІНО

кандидат педагогічних наук Тетяна КОНІВІЦЬКА

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Ми живемо в матеріалізованому світі, де часто значення мови звужується до потреби переказувати інформацію, обмінюватись знаннями, тобто розуміння мови лише як засобу спілкування, визначення найважливішої комунікативну функцію мови. Мова – це не просто поєднання букв у слова, слів у вислови, вислови у тексти...

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

В основі є щось більше. Страшно недооцінювати значення мови, оскільки вона має сутність, акумулювала в себе ментальність і психологічні особливості нації. В ній захований інший, енергетичний, духовний світ як вищий рівень свідомості та гармонії суспільства. Мова – це код нації.

У чому код української мови для українців? Як ми маємо його зберегти? Як зазначає Михайло Ілленко, це не робота політиків. Це чотири рядки Ліни Костенко, кілька нот від Володимира Губи, кілька рядків із повісті Євгена Гуцала, промінь сонця з полотна Івана Марчука, слова Івана Миколайчука з фільму Сергія Параджанова. Це код, який встановлює зв'язки. Коди можуть бути музичними, поетичними, будь-якими... і це справа художників, поетів, журналістів. Вони щодня мають розповсюджувати такі коди [2].

Отже, мова творить національні культурні коди у літературі, музиці, мистецтві театру й кіно. У кіно навіть під час перекладу чи дубляжу. На жаль, різні мовні коди звучали в українському кінематографі, адже від часів зародження кіномистецтва була русифікаторська політика кінематографу, і, на жаль, збереглися і звучали за часів незалежності України. Під час аналізування українського кінематографу низка дослідників у своїх розвідках виділять різні мовні коди українського кіно [1, 3].

Зокрема, на основі фільмографії студії імені Олександра Довженка від 1930 до 1991 року було проаналізовано мову фільмів цієї студії [1]. Щоб визначити мову фільму, дослідникам достатньо було подивитися кілька хвилин цього фільму. На основі аналізу було згруповано фільми у три групи, тобто три мовних коди:

– перша – найбільша, це фільми абсолютно російськомовні (такі фільми видно відразу за тематикою, за режисером, за складом акторів) чи основною мовою є російська, а українська може епізодично звучати в окремих репліках чи піснях;

– друга група – це фільми україномовні;

– третя група – українська і російська мови звучать приблизно однаково.

Вражають результати проведеного аналізу мови фільмів кіностудії ім. Довженка за 1930-1991 роки. Всього кількість проаналізованих стрічок склала 378 фільмів. З них російськомовних – 336 (88.89%), україномовних – 22 (5.82%), двомовних – 6 (1.59%). Мову 14 (3.70%) стрічок визначити не вдалося [1]. Варто зазначити, що до групи фільмів українською мовою належить лише фільм «Іван» Олександра Довженка, «Наталка Полтавка» Івана Кавалерідзе та «Сорочинський ярмарок» Миколи Екка тощо[1].

Грунтовне дослідження українського кінематографу провів Юрій Шевчук, який у своєму дослідженні «Мова в українському кінематографі» дуже влучно виділяє три мовних коди у кіномистецтві України, які були ще до повномасштабного вторгнення:

- український;
- український у поєднанні з російським;
- суржик замість української мови, тобто макаронічну суміш цих двох мов, оскільки заміна української мови суржиком в кінематографі стала державною політикою [3].

На жаль, позитивні тенденції щодо української мови в кіно почали відбуватися лише у зв'язку із введенням закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної», який у сфері регулювання демонстрації фільмів запрацював «через два роки з дня набрання чинності», а отже 16 липня 2021 року. Проте, режисери сприйняли його по-різному, виникала низка питань, зокрема, як знімати документальне кіно, питання дубляжу.

Якщо після повномасштабного вторгнення питання використання російської мови в українській кіноіндустрії, очевидно, зрозуміле, то важливо, щоб в сучасному кіномистецтві не виправдовували суржик, оскільки це тавро колоніальної меншовартости й культурного зубожіння, щоб не оголошували «новою українською», а літературну норму в її діялоговому різновиді – мертвою, штучною, архаїчною [3]. Сучасний кінематограф України мусить активно поширювати в глядацькому середовищі літературну

мову, нею знімати фільми, незалежно про який період ці «фільми говорять».

ЛІТЕРАТУРА

1. Кіностудія імені Довженка як дзеркало русифікаторської політики в СРСР. «Українська правда, Історична правда». 17.07.2013. URL:

https://www.istpravda.com.ua/blogs/2013/07/17/130811/view_print/.

2. Царук Діана. Михайло Ілленко про українське кіно: Головне, щоб знову не було павзи. «Український інтерес». 10.02.2020. URL: <https://uain.press/interview/myhajlo-illyenko-pro-ukrayinske-kino-golovne-shhob-znovu-ne-bulo-pavzy-1170317>

3. Шевчук Юрій. Мова в сучасному кінематографі України. «Збруч». 26.01.2021. URL: <https://zbruc.eu/node/102930>.

УДК: 008:791.4

УКРАЇНОМОВНІ ЗМІ ТА КІНЕМАТОГРАФ ЯК ЧИННИКИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

кандидат психологічних наук Олег ЛОЗИНСЬКИЙ

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Утвердження української культури в актуальних соціальних умовах зустрічається з новими обставинами і можливостями. Ці обставини пов'язані з активним залученням громадян в інформаційний простір соціальних мереж, масової та популярної культури, кіноіндустрії, реклами, онлайн-освіти і т.п. Ці соціальні інноваційні обставини започатковані у першій половині ХХ сторіччя з винайденням кінематографії, аудіо запису і технологій поширення інформації.

Громадяни у сучасному інформаційному суспільстві перебувають в смислового середовищі, витвореному радіо-, телетрансляцією, Інтернет-мережами, і навіть попри значні

Марія ІВАНЧЕНКО, Софія ЧИР

**ОСОБЛИВОСТІ АБРЕВІАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ
ТЕРМІНОЛОГІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ 77**

Тетяна КОНІВІЦЬКА

МОВНІ КОДИ УКРАЇНСЬКОГО КІНО 80

Олег ЛОЗИНСЬКИЙ

**УКРАЇНОМОВНІ ЗМІ ТА КІНЕМАТОГРАФ ЯК
ЧИННИКИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ 83**

Ольга МАРТИН

**ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У
СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ 86**

Тетяна ПУНДИК, Станіслав КОВАЛЬ

**СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АЛЮЗІЙ В АНГЛОМОВНИХ
СЛОГАНАХ У ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ 90**

Ірина ФАРІОН

МОВНІ ВИКЛИКИ: ЗАКОНОДАВЧЕ ТЛО АНГЛІЗАЦІЇ 93

СЕКЦІЯ 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Оксана ДУБОВИК

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ 98

Наталія ЛОГВІНЕНКО

**ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ
КУРСАНТАМИ - ШЛЯХ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ МОВИ
ЯК НАЦІОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ЧИННИКА 102**

Анатолій НЕСТЕР

МОВНА СКЛАДОВА НОВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ В НАВЧАННІ 106